

N:o 50.

Af Herr **Bergman, Sven Peter**, om beviljande af ett årligt anslag å 3,000 R:dr till en undervisningsanstalt i boskapsskötsel och mejerihandtering vid Åminne i Norrbottens län.

Bland de åtgärder, som stamfadern för vårt älskade Konungahus vidtog för upphjelpande och utveckling af vår modernäring, var instiftandet af Landtbruks-akademien, och att till denna Akademis förfogande ställa en jordlägenhet, för att tjena till fält för pröfning af nya vexter, gödnings- och utfodringsämnen, åkerbruksmethoder samt redskap m. m. Visheten af denna anordning, att åt nämnda vetenskapliga institution anvisa ej blott en spekulativ verksamhet, utan ock en rent praktisk, hafva deraf vunna resultat nog samt ådagalagt, och det intresse, med hvilket från Landtbruks-akademien utgående meddelanden numera emottagas af landbrukets praktiska idkare, torde ej minst böra tillräknas nyss anförda anordning.

Att inom ett land, med det geografiska läge och den utsträckning i norr och söder, som Sverige eger, med deraf beroende skiljaktighet i klimatiska förhållanden, ett enda dylikt försöksfält, om än beläget i landets mellersta del, icke förmår att i lika mån för landets alla provinser fylla behovet af på denna väg vunnen erfarenhet, är lätt insedt, och detta förhållande måste i ännu högre grad inträda i samma mån, som man genom naturvetenskapernas biträde söker att åt de frågor, hvilkas besvarande genom ifrågavarande försök afses, bereda en mera allmängiltig lösning, då man ej mera nöjer sig med fakta, utan ock sedan upplysning om dessas orsak eller verkan. Det är ock med insigt härom, som Landtbruks-akademien förnyade gånger till Statsmagternas behjertande framhållit vigten för landets modernäring af dylika på en samverkan af vetenskap och praktik grundade försöksanstalter, och hvilka framställningar äfven ledt till det resultat, att, förutom komplettering af den vid Landtbruks-akademiens experimentalfält redan sedan ett halft sekel befintliga, en likartad blifvit vid Rikets

äldsta högre landtbruks-läroverk anordnad, samt all förhoppning förefinnes, att äfven det yngre af dessa inom ej alltför lång tid torde komma att med sådan förses.

Frukterna af dessa institutioner komma dock hufvudsakligen blott de delar af landet till godo, inom hvilka de äro belägna, eller som med dem öfverensstämma uti klimat, jordmån och öfriga kulturförhållanden, och gäller detta i synnerhet dessa försöksanstalters praktiska arbeten, ty under det att, för en vetenskaplig analysering af en produkt, vare sig af vext- eller djurriket, en jordmån och dylikt, det i allmänhet kan vara likgiltigt inom hvilken del af landet det dertill erforderliga kemiska laboratorium är beläget, likasom ock det resultat, som genom denna analys, vinnes är lika gällande antingen det analyserade föremålet frambringats uti Skåne eller Lappland, fordra försöken vid odling af en ny vext med en ny kulturmetod ett nytt utfodringssätt, med ett ord, lösningen af alla dylika rent praktiska frågor, att dessa försök ske under fullkomligt enahanda förhållanden med dem, uti hvilka de genom dessa försök vunna resultat skola tillämpas.

Om så är förhållandet, och detta torde vara obestriddigt, finnes en stor del af vårt land, för hvilket icke något uti ifrågavarande hänseende blifvit vidgjordt, ja ens hittills ifrågasatt. De Norrländska provinserna äro till klimat, jordmån, ja nära nog i alla hänseenden fullkomligt skiljaktiga från landets mellersta och sydliga delar. Dessa provinser omfatta mer än hälften af Sveriges total-areal, och om än onekligen en betydlig del af de odlingsbara trakterna inom detta område icke ännu på länge, eller måhända ens någonsin, kan blifva föremål för annan kultur, än den, för hvilken naturen sjelf drager försorg, återstå dock ofantliga vidder, som ehuru de för närvarande alltför ofta med svikna förhoppningar gälda odlarens eller brukarens mödor, dock utan tvifvel kunna gå segrande ur striden med de dem oblida naturkrafterna, om åt dem egnas en mera rationel behandling.

Om derföre redan för innebyggarne uti landets mera lyckligt lottade delar ett behof af undervisning, af handledning, af biträde uti ifrågavarande hänseende förefinnes, samt om de åtgärder till dettas fyllande, som från det allmännas sida vidtagits, burit önskvärd frukt samt lemna anledning att emotse fortfarande skördar af sådana, måste äfven enahanda behof förefinnas och böra fyllas för landets nordligaste af naturen med vida sparsammare hand begåfvade provinser. Och att dessa behof förefinnas, är ju allom bekant.

Der bedrifna åkerbruk är, med få undantag, detsamma, som det af ålder varit. Det har knappt nog tillegnat sig en enda ny kulturvext, framförallt ej, bland dem, rotfrukterna och fodervexterna, som för

dessa bygder äro de viktigaste, af hvilka utan tvifvel åtskilliga finnas, hvilkas odling skulle för Norrland innebära mycken välsignelse; dess boskapsskötsel består ännu uti bemödandet att med minst möjliga kostnad öfver vintern lifnära det antal djur, som å det vidsträckta, men vanligen knappa skogsbetet finner sin sommarföda. Endast få spår förefinnes här af det framåtskridande, äfven inom sist anförda gren af landtmannayrket, som är inom landets öfriga delar omisskänneligt; men så hafva ock blott få af dessa nordliga trakter kommit i åtnjutande af den väckelse härtill, som anordnandet af stamholländerier, af mejeriskolor, åtgärder för en underlättad export med mera dylikt, i sig innebära.

Mot hvad nu blifvit framställt rörande behovet af en praktisk försöksanstalt äfven inom Norrland, torde måhända invändas att genom dervarande lägre landtbruksskolor ifrågavarande behof blifvit fylldt. Så är dock ej förhållandet, och lika litet torde sådant af dessa skolor böra fordras, som af dem i landets öfriga delar. Dessa skolors ändamål kan nemligen icke vara att inlära och sprida kännedom om nya, ännu ej bepröfvade vexter, förfaringssätt och dylikt, om hvilkas ändamålsenlighet under förhandenvarande förhållanden visshet saknas, likasom man ej heller af de personer, hvilka i egenskap af föreståndare vanligen på arrende och stundom mot rätt dryga vilkor innehafva de till skolorna disponerade egendomar, kan fordra, att de åt dylika mera omfattande och alltjemt fortgående försök skola egna den tid, den ihärdiga omsorg och de pekuniera uppoffringar, som dessa erfordra, derest de skola leda till tillförlitliga resultat. En dylik tillökning i skolföreståndarnes åligganden böra härförutan så mycket mindre ifrågakomma, som ett omsorgsfullt uppfyllande af de med deras befattningar förenade pligter fullt taga alla deras krafter i anspråk. Flertalet af de Norrländska skolorna äro derjemte i saknad af de för en dylik försöksanstalt ovilkorligen af behovet påkallade materiella hjälpmedel. Så t. ex. eger ej en enda af dessa skolor en efter tidens fordringssätt ordnad mejerihushållning med dertill hörande byggnader, och det är dock denna gren af landthushållningen, som för dessa bygder eger den mest framstående betydelse.

Första anläggningskostnaden för en dylik praktisk försöksanstalt uppgår till ett ganska betydligt belopp, för anskaffandet af dertill tjenlig lokal, af för ändamålet motsvarande nybyggnader, till inköp af inventarier m. m. och huru viktigt behovet af en dylik anstalt inom Norrland än må vara, — detta företrädesvis just nu, då en följd af hårda år, i förening med tryckta konjunkturer i trävarurörelsen nödgä dess befolkning att mera än tillförene egna sin uppmärksamhet åt vården af den jord, som de hittills alltför styfmoderligt behandlat, — skulle jag dock ansett mig icke

böra derå fästa uppmärksamheten under en tidpunkt, då, såsom för närvarande, Statsverkets tillgångar redan äro hårdt anlidade, om ej en sällsynt gynnsam tillfällighet erbjöde sig, att för ett jemförelsevis obetydligt belopp kunna ernå ofvananförda mål.

Såsom välbekant är, ega vi vid Luleå-elfvens strand uti den vackra mönsterfarmen Åminne ett för hvarje fosterlandsvän dyrbart bevis på landsfaderlig omsorg om det Norrländska jordbrukets utveckling, hvilket till kommande tider skall förvara minnet af Hans Maj:ts vår älskade Konungs besök uti dessa de nordligaste byggderna af vårt land. Genom bildandet af Åminne bolag och anläggandet af nyss anförda, detta bolag tillhöriga ur vildmarken uppbrutna jordbruk, vid hårdt nära det Svenska åkerbrukets gräns mot nord, afsåg den höge stiftaren att framkalla der varande befolknings uppmärksamhet på de fördelar landbrukets rationela bedrivande kan, äfven inom dessa nordliga bygder, medföra. Många och stora hafva de svårigheter varit, som vid genomförandet af denna plan å den därför bestämda lokal måst besegras, men de första och dyrbaraste stegen dertill äro numera tillryggalagda, och Åminne jordbruk har inträdt i det stadium, då dess nybildade inego-areal är färdig att ingå i en ordnad kultur, då samtliga därför erforderliga åbyggnader äro fullbordade, samt en komplett uppsättning af nya och ändamålsenliga inventarier blifvit anskaffad. Det är följaktligen först nu som den hushållning, hvilken är afsedd att tjena till mönster för den Norrländska landtmannen, egentligen bör taga sin början; och med en jemförelsevis obetydlig tillökning i uppföringar kan åt densamma gifvas den rigtning, att den liktidigt dermed uppfyller det behof af ett försöksfält för det Norrländska jordbruket, hvars tillvaro ej torde kunna bestridas. Jag tror mig tillräckligt känna bolagets höge stiftares och öfrige bolagsmäns afsigter för att kunna försäkra om bolagets villighet, att i allt hvad på detsamma ankomma kan, medverka till hvarje åtgärd, som afser enahanda mål, som det, hvars ernående gifvit upphof till detta bolag, — det Norrländska jordbrukets förkofran. Uti detta jordbruks intresse vågar jag derföre ock nu fästa uppmärksamheten på det tillfälle, som sålunda erbjödes, att bereda åt denna landsdel en fast praktisk försöksanstalt, lämpad efter de der rådande förhållanden. Dessa förhållanden bjuda att uppmärksamheten i främsta rummet rigtas åt *de delar af landtmannayrket, som omfatta boskapsskötseln*. Praktiska försök inom denna böra dock, derest tillförlitliga resultat af dem skola emotses, anställas med ej blott enstaka djur, utan med åtminstone smärre hjordar; de förutsätta följaktligen tillgång till deremot svarande foderförråd, åbyggnader m. m., hvilket först en medelstor egendom eller, i vissa fall ett specielt för dylika försök anordnad jordbruk kan erbjuda. Åminne egendom torde i dessa hänseenden

vara fullt tillfredsställande. Med en, enligt 1865 års bokslut, till 25,285 R:dr 75 öre uppgående kostnad hafva omkring 100 tunnland åker blifvit uppodlade och afdikade så att större delen af denna areal för närvarande befinner sig uti gräsbärande skick. Härförutan förefinnas öfver 2,000 tunnland betes- och skogsmark. Samtliga de till en komplett praktisk försöksanstalt erforderliga åbyggnader hafva blifvit uppförda med en kostnad af 20,523 R:dr 6 öre, och må bland dessa nämnas en väl inredd och med kokapparat försedd ladugård för 36 kor, rymliga logar med tröskverk och eldria, en ändamålsenlig mejeribyggnad med flera dylika; hvarförutan inventariersedlar och förråder till ett värde af öfver 20,000 R:dr der förefinnas. Då under nyss tilländalupna år ytterligare, ej obetydliga, omkostnader å detta jordbruk blifvit nedlagda, öfverstiga samtliga kostnaderna för dess försåtande i dess nuvarande skick ett belopp af 70,000 R:dr R:mt.

Såsom häraf torde inses, erbjuder Åminne allt hvad till en praktisk försöksanstalt erfordras. Till åtskilliga årligen återkommande utgifter, såsom till inköp af i och för försöken erforderliga frön och vextalster, till gödnings- och foderämnen, till arbete och redskap, till kostnader för trykning af årsberättelsen, äfvensom till ersättning åt den person, åt hvilken försökens ledning anförtros, saknas dock för närvarande tillgång. Den jämförelsevis obetydliga summa, som härtill kan ifrågakomma, — och som i enlighet med från föreståndaren för Landtbruks-akademiens försöksanstalt inhemtade upplysningar icke bör komma att öfverstiga ett belopp af 3,000 R:dr om året, — bör dock icke utgöra ett öofvervinnerligt hinder mot sakens framgång, ty om än förutsättas kan, att insigten om de fördelar, som af den ifrågasatta anordningen kunna vinnas, ej ännu är nog utvecklad hos landtmännen inom de trakter, hvars bästa med densamma afses, för att nödigt anslag skall kunna för ifrågavarande ändamål påräknas af dervarande hushållningssällskap eller landsting, är jag dock fast öfvertygad derom att Rikets nu församlade representanter icke skola vägra att af statsmedel fylla detta behof för den af naturen mest styfmoderligt behandlade delen af vårt fädernesland, helst denna i allmänhet egt så föga direkt fördel af de uppoffringar till spridande af vetande, af de dyrbara arbeten till underlättande af samfärdseln m. m., till hvilkas bekostande den dock fått bidra med full lott.

Det är med anledning af hvad jag nu haft äran anföra och efter inhemtande af Åminne-direktionens yttrande öfver mitt förslag och dess gillande deraf, som jag härmed vördsamt får föreslå,

att Riksdagen, till befrämjande af den af mig ifrågasatta försöksanstaltens framgång och vinnandet af det härmed afsedda allmänt nyttiga ändamålet, täcktes, intill dess det tilläfvventyrs kan ifråga-

komma att till Åminne förlägga Norrbottens landbruksskola, bevilja ett anslag af 15,000 R:dr att utgå med 3,000 R:dr R:mt årligen, med hvilket, öfvertygad såsom jag är om bolagets fortfarande enskilda oegennyttiga uppoffringar för det afsedda nyttiga ändamålet, detta otvifvelaktigt skall ernås, utan att andra bestämmelser behöfva fästas vid anslaget beviljande, än att å stället efter tillgången på utrymme må kostnadsfritt lemnas varmrúm och sängkläder åt de af allmogen, som för inhemtande af landthushållningen derstädes eller delar deraf, såsom mejerierket, ladugårdsskötsel o. s. v., vilja besöka Åminne, äfvensom att Åminne-direktionen borde delgifva Kongl. Landbruks-akademien årsberättelsen öfver förvaltningen af försöksanstalten, med rättighet för nämnda akademi att i sin ordning gifva direktionen del af de anmärkningar vid förvaltningen, hvartill antingen nämnda årsberättelse eller å stället anställd inspektion kan föranleda.

Stockholm den 29 Januari 1867.

S. P. Bergman.

N:o 51.

Af Herr **Trolle, Carl Axel**, om ändringar i Kongl. Förordningarne angående en Allmän Hypotheksbank för Riket, samt de allmänna grunder, som vid hypoteksföreningars bildande och framtida verksamhet skola till efterrättelse lända.

Det torde numera icke af någon på fullt allvar kunna bestridas, att ju vårt lands jordbrukare, äfvensom bruksegare i allmänhet, äro stadde i en ganska stor förlägenhet att finna ej mindre nödigt förlags- och drift-